

Soutok

CHRÁNĚNÁ KRAJINNÁ OBLAST

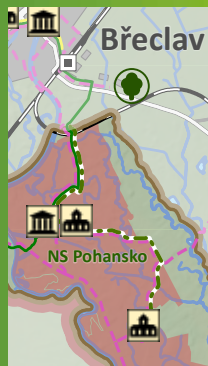
Vzácná příroda

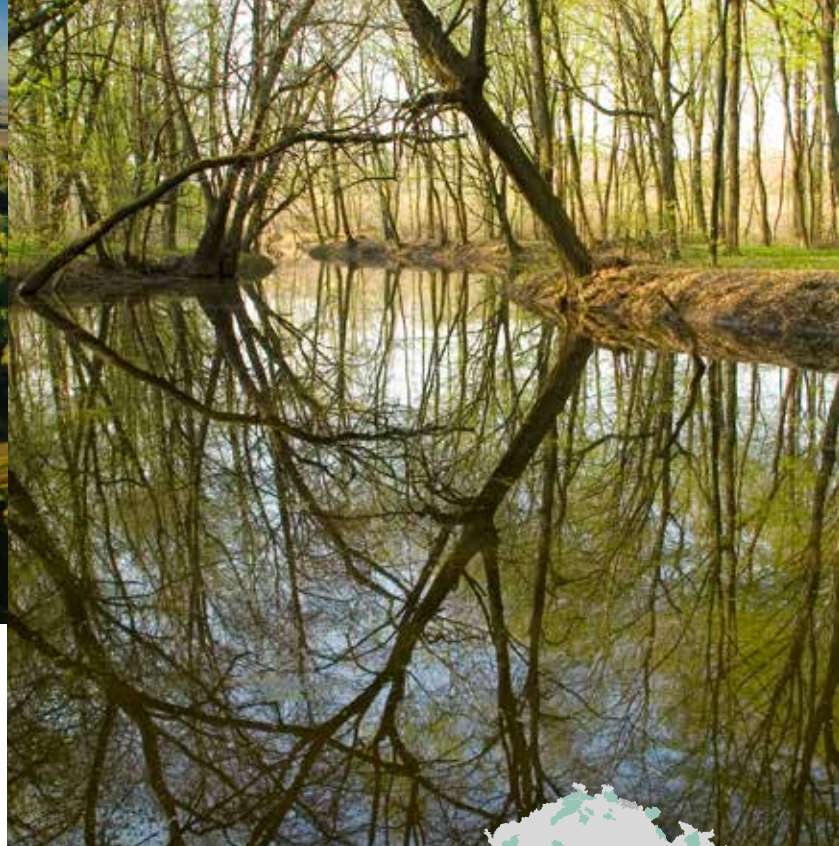
Lužní krajina

Lednicko-valtický areál

Zajímavosti

Mapa

AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY ČESKÉ REPUBLIKY

PŘÍRODA JE NAŠE
DĚDICTVÍ I BUDOUCNOST

PEČUJEME

především o chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace a národní přírodní památky

VRACÍME DO KRAJINY ŽIVOT

obnovujeme tůně a mokřady | sázíme stromy a keře | revitalizujeme řeky a potoky
udržujeme louky, aby nezarůstaly | obnovujeme přirozenou skladbu lesů

CHRÁNÍME

vzácné druhy rostlin a živočichů, aby z naší přírody nezmizely

UKAZUJEME

kráasy přírody lidem

www.aopk.gov.cz

CHRÁNĚNÁ KRAJINNÁ OBLAST

SOUTOK

Rozloha: 125 km²

Nadmořská výška: 150–177 m n. m.

Rok vyhlášení: 2025

O přírodu chráněné krajinné oblasti pečuje
Agentura ochrany přírody a krajiny ČR,
Správa CHKO Soutok.

soutok.aopk.gov.cz

Soutok Moravy a Dyje – říční krajina lužních lesů a luk s mohutnými solitérními duby, protkaná sítí slepých ramen a tůní. Harmonickou a jedinečnou podobu jí vtiskli lidé, kteří zde odpradáвна žili a hospodařili. Domov tu má mnoho ohrožených druhů – majestátních dravců, pestrobarevných brouků či pozoruhodných ryb. Právě proto tu byla vyhlášena chráněná krajinná oblast Soutok.

... soutok Moravy a Dyje patří mezi mokřady s mezinárodním významem?

Taková místa se Česká republika zavázala chránit podpisem takzvané Ramsarské úmluvy. Je jich u nás celkem 14 a patří mezi ně třeba šumavská a krušnohorská rašeliniště, vývěry říčky Punkvy v Moravském krasu nebo Litovelské Pomoraví.

... v 9. století zde bylo jedno z nejvýznamnějších mocenských a církevních center Velké Moravy?

Na dnešních loukách u Mikulčic vybudovali Slované v období Velkomoravské říše rozsáhlé hradiště s 12 kostely a knížecím palácem. Při archeologických vykopávkách zde bylo nalezeno více než 2500 hrobů s bohatou výbavou zlatých šperků a jiných předmětů. Dalším významným sídlištěm té doby bylo Pohansko, které naši předci vystavěli na výspě mezi rameny řeky Dyje.

... soliterní staré stromy na Soutoku obývá jeden z nejvzácnějších mravenců Evropy?

Mravenec lužní je v této oblasti celkem hojný, jinde je ale vzácný. Staví si hnízda vysoko v korunách starých stromů, zejména dubů.

Ochrana lužních lesů v oblasti soutoku Moravy a Dyje sahá do počátku 20. století, kdy kníže Jan II. z Lichtenštejna zvaný Dobrotivý začal šetřit významné stromy a vybrané lesní porosty před vykácením. První návrhy na velkoplošnou ochranu se datují do poloviny 20. století, naplnily se ale až v roce 2025. Rozmanitost zdejší přírody je v rámci celé střední Evropy mimořádná. Ohrožuje ji však změna vodního režimu i klimatu.

Za vším hledej vodu

Hlavní roli v lužní krajině Soutoku hraje voda. Vytváří spleť sítí říčních ramen, mokřadů, tůní, nivních luk a lesů. Protéká tudy rychle i pomalu, někdy se objeví náhle, aby ukázala svou sílu a později zase pozvolna ustoupila. Také díky těmto proměnám chráněná krajinná oblast Soutok oplývá mimořádnou biologickou rozmanitostí. Roste tu na 900 druhů cévnatých rostlin a žijí stovky druhů vzácných živočichů. Bohatý je výskyt různých bezobratlých, třeba brouků tesaříků, na loukách poleťují vzácné druhy motýlů a na starých dubech hnízdí čápi.

Zdejší krajinu v druhé polovině minulého století zasáhly vodohospodářské úpravy. Klikatící se řeky s mnoha bočními rameny byly spoutány hrázemi a napřiměny. Na Dyji byla vybudována soustava přehrad. Lužní lesy tak přišly o podstatnou část toho, co je v minulosti formovalo – pravidelné záplavy. Přirozený tok si uchovala jen malá část řeky Dyje a říčky Kyjovky. Dnes se sem snažíme vodu vrátit a obnovit šetrné formy lesního hospodaření.

Není luh jako luh

Tam, kde podzemní voda sahá téměř k povrchu, najdeme měkký luh. Trvalé zamokření snášejí stromy s měkkým dřevem – vrby, topoly nebo olše. Naopak tvrdé luhy rostou v místech s nižší hladinou podzemní vody, kde k zaplavování dochází jen krátkodobě. Mezi typické dřeviny tvrdého luhu patří duby, jilmy, jasany, javory babyky nebo také lípy či habry. Nejimpozantnější z nich je dub letní. Dosahuje výšky až 35 metrů a může se dožít i několika stovek let.

Louky a hrůdy – dvě tváře jedné krajiny

Nivní louky se rozkládají v místech, kde pravidelné záplavy přinášely vláhu a živiny. Jaro je tu plné barev – mezi ostřicemi a psárkami rozkvétají kosatce, pryskyřníky, tužebníky i mohutné pryšce a vzduch vibruje bzukotem hmyzu.

Hrůdy jsou úplným opakem. Označují se tak mírně vyvýšená místa, kam voda nedosáhne a písčité půda rychle vysychá. To vyhovuje sušomilným rostlinám, třeba mateřídouškám. Mezernaté porosty s obnaženým pískem ostře kontrastují s hustými a vysokými porosty nivních luk v okolí.

Živé bohatství

Na jaře v luzích rozkvétají dymnivky, sněženky, sasanky nebo bledule letní. Svou vůní na sebe upozorní česnek medvědí.

Na Soutoku rostou vzácné houby, jako je hlívovec ostnovýtrusý nebo kalichovka lužní. V prosvětlených lesích také žije náš největší brouk roháč obecný a osluněné kmeny dubů vyhledává tesařík obrovský. Obývá je i mravenec lužní. V jeho koloniích nachází útočiště drobný pavouk mikárie pospolitá. Napodobuje mravence chováním i vzhledem a díky tomu může v jejich blízkosti přežít. Kmeny a větve bez kůry jsou zase domovem kovově lesklého krasce dubového. Dutiny stromů obsazují i další druhy hmyzu, třeba vzácní tesaříci nebo páchník hnědý. Ten svou dutinu miluje tolik, že ji po celý život téměř neopouští. V lesích s dostatkem mrtvého dříví lze při velké dávce štěstí spatřit skutečnou raritu, brouka rýhovce pralesního.

Bezlesí svou druhovou bohatostí nijak nezaostává za lesy a barevností obyvatel je v mnohém předčí. Upoutat vás může třeba motýl pestrokřídlec podražcový, jehož housenky se živí jedovatým podražcem křovištním. Do temně vínových květů krvavce totenu kladou vajíčka vzácní modrásci bahenní a očkování. Jejich vývoj je pevně svázán s lučními mravenci. Pestrou paletu motýlů doplňují hnědásci, zelenáčci nebo ohniváčci. Všimnout si můžete také drobných nesytek, které poznáte podle průhledných okének v křídlech.

Aby se tu těmto druhům stále dařilo, plánuje Agentura ochrany přírody a krajiny ČR louky pravidelně a ve vhodnou dobu kosit. Důležité je také

Rýhovec pralesní

Kalichovka lužní

Pestrokřídlec podražcový

Kosatce sibiřský

Stepník moravský

Čápi černí

Luňák červený

Žábronožka sněžní

ponechat část neposečenou. Díky takové péči mohou různé druhy hmyzu dokončit svůj vývoj a na louce pro ně zůstane stále dostatek potravy nebo úkrytů.

Také na hrúdech to žije. Daří se tu jiným druhům než na podmáčených loukách a v lesích. Ve větru se vlní stébla teplomilné trávy kavylu písečného a proměnil se také hmyz i další bezobratlí. Třeba pavouka stepníka moravského, rýhonosce (*Lixus neglectus*) či kobylku písečnou najdete jenom na hrúdech. Obnažená písčité místa jsou rájem pro samotářské včely a vosičky nebo pro brouky majky.

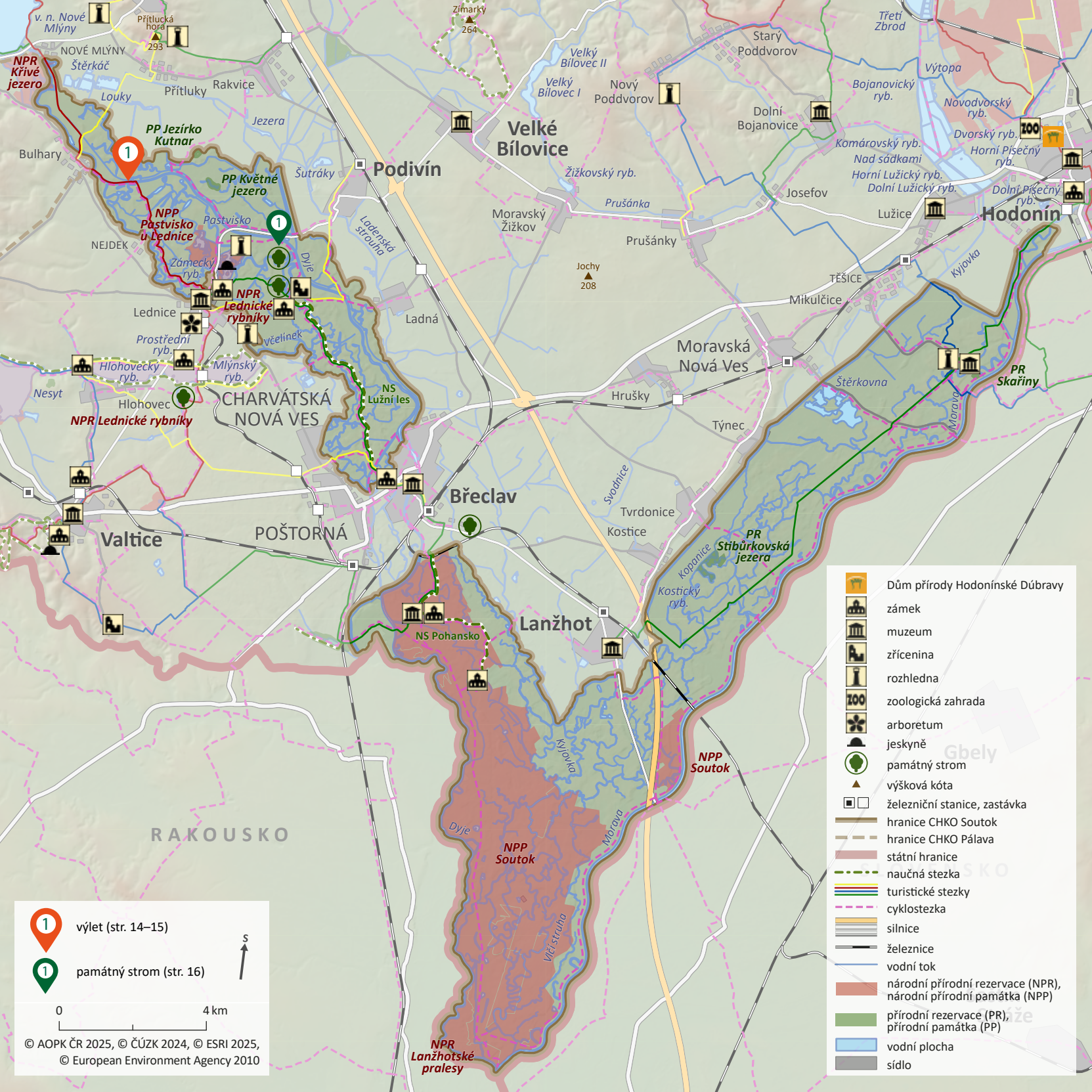
I stará říční ramena mají své obyvatelé. Pod hladinou žije vodomil černý, největší vodní brouk světa. Při rozlivech se ve sluncem prohřátých tůních čile prohánějí žábronožky sněžní nebo prehistoricky vypadající korýši – listonozi jarní. Z lesních tůní se ozývají skokani a kuňky ohnivé.

Ráj pro ptáky

Lužní krajina láká mnoho druhů ptáků. V lesích se skrývají mohutná hnízda čápů černých a orlů mořských. Při jejich okrajích hnízdí luňák červený nebo hnědý. V dutinách stromů vychovávají mláďata holub doupňák, strakapoud prostřední, datel černý nebo lejsek bělokrký.

Vodní ptactvo s oblibou využívá také zatopené louky a pole. Na svou kořist číhají volavky bílé, pastvu vyhledávají husy velké. V březích má své hnízdo pestrobarevný ledňáček říční. Na loukách můžete zaslechnout i chřástala polního.

Krasec dubový

Kuňka obecná

Husa velká

Listonozi letní

Lidé v krajině

Lesy

Krajina Soutoku byla od pradávna utvářena lidmi. Ve středověku měly lužní lesy jinou podobu než dnes – byly otevřenější, prosvětlené pastvou dobytka, sběrem dřeva i listů na podestýlku. Produkce dřeva byla ale postupně stále důležitější. Šlechtické rody, včetně Lichtenštejnů, začaly zavádět první pravidla a plány pro nakládání s lesy. Ty se staly zásobárnou kvalitního tvrdého dřeva. Pastva v lesích, pažení, hrabání steliva i polaření postupně vymizelo. Intenzivní hospodaření s rozsáhlými holosečemi praktikované od 2. světové války nyní pomalu ustupuje a lesy se daří obnovovat šetrněji.

Pole, louky a sady

I přesto, že je půda v nivách úrodná, kvůli pravidelným rozlivům vody nedošlo k většímu rozvoji zemědělství (pěstování plodin). Pásl se zde dobytek a louky se kosily pro seno. V místech, kde podmáčení nebylo trvalé, se půda využívala jako orná. Zejména v okolí obcí tak vznikala mozaika políček, sadů a vinogradů.

Voda se na polích nepravidelně objevuje i dnes. Zaplavené území ožívá zejména ptáky. Hnízdí tu čejky chocholaté a řada dalších vzácných bahňáků. Mezi typické obyvatele polních rozlivů patří také listonozi letní.

Řeka

Ještě v 18. století byly řeky Morava a Dyje přirozeně rozvolněné a často se vylévaly z koryt do okolní krajiny. Rozsáhlé vodohospodářské projekty ve druhé polovině 20. století ale přinesly napřímení a ohrázování řek. Velkým zásahem do vodního režimu celé oblasti byla výstavba novomlýnských nádrží na Dyji. V posledních letech se vodohospodáři, lesníci a státní ochrana přírody snaží vodu do krajiny vracet – zprůtočňují odstavená ramena řek, pročištějí kanály a budují zařízení, aby se voda mohla rozlévat do lesa a na louky.

Lednicko-valtický areál

Lednicko-valtický areál je jedním z nejrozsáhlejších komponovaných krajinných celků v Evropě i na světě. Zaujímá plochu přibližně 280 km² (území o něco větší než Brno) mezi městy Lednice a Valtice. Majitelé z rodu Lichtenštejnů jej postupně budovali od 17. do 19. století. Po generace umně usměřovali přírodu a tím vytvořili takzvanou komponovanou krajinu s parky, zahradami a pozoruhodnými barokními, klasicistními a novogotickými stavbami. Lednicko-valtický areál byl proto v roce 1996 zapsán na Seznam světového dědictví UNESCO.

Zámek Lednice

Novogotická přestavba původně barokního zámku vytvořila v 19. století z Lednice romantické sídlo obklopené jedním z největších evropských parků. Návštěvník tu najde mnoho staveb a prvků inspirovaných různými kulturami a slohy – palmový skleník, benátskou kašnu, římský akvadukt, čínský pavilon, minaret nebo umělou jeskyni. Součástí je také rybník s 15 ostrůvky. Zámecký park je významný i pro ochranu ptactva a hmyzu žijícího ve starých dubech a jilmech.

Louky plné života

Charakter:

Nenáročný peší nebo cyklistický výlet

mapa výletu

Stará Dyje

Pryšec bahenní

Asi 16 km dlouhý pěší výlet vás provede rovinatou nivní krajinou v severní části chráněné krajinné oblasti Soutok. Polovina trasy se vine mezi loukami a řekou Dyjí, druhá část vás zavede do lužních lesů. Zpestřením může být krátká plavba lodí z přístaviště Lednice-Minareť k Janohradu v Lednicko-valtickém areálu.

Jako maják v moři trávy

Na podmáčených loukách se nad travinami jako maják tyčí vzácný pryšec bahenní. Bezpečně ho poznáte podle kopinatých listů a drobných zelenožlutých květů. Stejně jako ostatní pryšce obsahuje mléčnou šťávu (latex), která je toxická.

Postní ryba jménem bobr

Přes mosty a propustky budete překouřovat spoustu vodních kanálů i staré koryto Dyje. Rozhlížejte se kolem sebe a všimněte si typických pobytových znaků, které po sobě zanechal bobr evropský. Na březích kanálů poctivě okusuje vše, co mu chutná a z čeho si může postavit svůj hrad. Tento největší evropský hlodavec v minulosti téměř vymizel. Naši předkové ho s oblibou lovili pro maso. Považovali ho dokonce za postní jídlo. Mysleli si totiž, že když žije ve vodě, je to podobné zvíře jako ryba.

Bobr evropský

Stulík žlutý

Rosnička zelená

Žabí chór

Se zapadajícím sluncem na Soutoku ustává ptačí cvrlikání a přichází čas žabích koncertů. Rosničku zelenou, kterou přes den snadno přehlédnete, v noci nepřeslechnete. Okolo tůní se jich shromažďují desítky, aby založily nové pokolení. Soutok je významný výskytem také další drobné žabky, kuňky obecné. Ta se ozývá mnohem tišším hlasem a zaslechnout ji můžete naopak přes den.

Svědkové dávných časů

Knížecí dub – hmyzí ráj

Roháč obecný

Páchník hnědý

Tesařík obrovský

Impozantní dub letní roste v úzkém pásu lesa mezi loukami poblíž břehu Staré Dyje, přibližně 2 km severovýchodně od Lednice. S odhadovaným stářím 400 let, úctyhodným obvodem kmene 8 m a výškou 20,5 m je považován za nejmohutnější dub Lednicko-valtického areálu. V roce 2008 byl vyhlášen za památný strom a získal jméno Knížecí dub.

Podobné staré duby jsou pro oblast soutoku Moravy a Dyje typické a jsou domovem mnoha zajímavých a vzácných druhů hmyzu, hlavně brouků.

v okolí

Dudek chocholatý, symbol a průvodce Domem přírody Pálavy

Dům přírody Pálavy

Moderní návštěvnické středisko chráněné krajinné oblasti Pálava vzniklo rekonstrukcí a dostavbou bývalého objektu muzea v Dolních Věstonicích. Expozice se zaměřuje na Pálavu jako na místo s mimořádnou druhovou pestrostí vzácných rostlin i živočichů. Ukazuje, jak lidé zdejší krajinu po tisíciletí utvářeli svým hospodařením a jak ji ovlivňují i dnes. Pálavu představuje v několika krátkých filmech a na stovkách exponátů. Prohlédnout si také můžete velké akvárium s druhy typickými pro řeku Dyji.

Roháč obecný, symbol a průvodce Domem přírody Hodonínské Dúbravy

Dům přírody Hodonínské Dúbravy

Na severním okraji Hodonína můžete navštívit Dům přírody Hodonínské Dúbravy. Láká k poznávání krás, flóry i fauny této národní přírodní památky a seznámí vás s její ochranou.

Vnitřní sál zdobí stylizované ztvárnění světlého lesa Hodonínské Dúbravy a je plný různých interaktivních prvků. Expozice představuje také další významné a zcela odlišné biotopy – váté písky, přírodní památku Pánov a rybníční soustavu na říčce Kyjovce.

Domy přírody jsou moderní návštěvnická střediska ve vybraných chráněných územích. Vybudování domu přírody se plánuje i v chráněné krajinné oblasti Soutok.

Na dvě desítky míst s chráněnou přírodou se mohou vypravit turisté se speciálním návštěvnickým pasem ochrany přírody.

Malou odměnu získá každý, kdo zavítá nejméně do pěti návštěvnických středisek národních parků či domů přírody chráněných krajinných oblastí. Na ty, kteří navštíví všechna, čeká překvapení.

Lidé přírodu ovlivňují od nepaměti. Některá území dnes potřebují, aby je člověk ponechal tak, jak jsou, a mohl pozorovat, jak si příroda poradí. Jiná vyžadují péči – třeba bez pravidelného kosení by z luk zmizeli motýli či orchideje.

To všechno se můžete dozvědět v návštěvnických střediscích národních parků či domech přírody v chráněných krajinných oblastech.

Dům přírody Poodří najdete v Bartošovicích.

Dům přírody Litovelského Pomoraví

Expozice Domu přírody Moravského krasu

Na roháče s mobilem

Pomozte nám zjistit, kde všude tito nádherní brouci žijí.

Ze života největších brouků Evropy

→ Čím se živí?

Dospělí roháci milují mizu, která prýští z poraněných míst na kmenech a větvích dubů. Když zkvasí, na tento lehce alkoholický nápoj stojí doslova fronty. Larvy se živí trouchnivým dřevem na pařezech, v odumřelých kořenech nebo na zemi ležících kmenech.

→ Kde je hledat?

Roháci k životu potřebují staré osluněné stromy, zvláště duby. Najdete je proto v jejich okolí nebo v alejích a na okrajích lesů, kde je dostatek světla.

→ Kdy na ně vyrazit?

Dospělí brouci se objevují od května do srpna. Samečci s typickými velkými kusadly létají hlavně večer okolo mohutných stromů, kde ve větvích svádějí souboje o přízeň o něco menších samic. Všimněte si také mrtvolek roháčů u kořenů stromů. Ty lze nacházet až do zimy.

Pomocí mapovací aplikace BioLog nebo iNaturalist můžete zapisovat i jiné druhy, které v přírodě uvidíte. Sdílením svých pozorování pomáháte přírodu chránit.

Více na biolog.nature.cz

Vydala Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2025. Autoři fotografií: Pavel Gejdoš, Leoš Štefka, Jan Miklín, Jiří Kmet, Zuzana Růžicková, Lucie Zíbarová, Vilém Hrdlička, Jindřich Procházka, Jiří Neudert, Marek Hučín, Blanka Mikátová, Jiří Kocián, Zdeněk Hanč, Zdeněk Zálíš, Jan Ševčík. Ilustrace a perokresby: Jan Hošek, Petr Nesvadba, Pavel Procházka. Mapa: Jana Tomcová. Autoři textu: Kolektiv autorů AOPK ČR. Redigovala: Lucie Záhorová. Grafická úprava a sazba: Zita Nielsen. Tiskárna:
Náklad: 2000 ks. První vydání. Počet stran: 20. ISBN: 978-80-7620-183-5. Neoproděné.

DO PŘÍRODY OHLEDUPLNĚ

VÍM, KAM JDU

Výlet plánuji podle svých schopností a zkušeností. S sebou si vezmu vše, co mohu potřebovat. Zním pravidla a omezení pro pohyb v oblasti, kam se chystám.

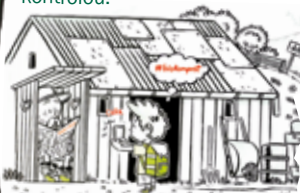
CHRÁNÍM PŘÍRODU A VŠE, CO POSKYTUJE

Mimo rezervace většinou nevadí, když si natrhám lesní plody pro svou potřebu. Neničím okolí, netrhám květiny a nezabírám nic živého. Odnáším si jen zážitky a obrázky. Pohybuji se přednostně po svých.

RESPEKTUJI MÍSTNÍ OBYVATELE I OSTATNÍ TURISTY

Jsem ohleduplný k přírodě i místním obyvatelům a hospodářům. Neruším hlukem, světlem ani svou přítomností. Chovám se tak, abych nerušil zážitky ostatním návštěvníkům. Svého psa mám vždy pod kontrolou.

ZODPOVÍDÁM ZA SVOU BEZPEČNOST

Sleduji okolí, neriskuji. Víím, že příroda může být pro nepozorného návštěvníka nebezpečná. Přesto jsem rád, když je příroda nespoutaná.

NEZANECHÁVÁM PO SOBĚ STOPY

Vše, co jsem si do přírody s sebou přinesl, si také odnáším. Když potřebuji na záchod, nezůstávají po mně viditelné stopy. Navštívené místo zanechávám tak, jak jsem ho našel.

PODÍLÍM SE NA PÉČI

Respektuji omezení v chráněném území a tím chráním navštívené místo. Nezveřejňuji fotografie a souřadnice míst, která nejsou přístupná a všeobecně známá. Na poškození přírody nebo nedostatky upozorním správce území.

